

Årsrapport Karmøy RG 1997

Av Arnt Kvinnesland og Oskar Kenneth Bjørnstad

SUMMARY: Karmøy RG had 7 active members in 1997 ringing 8882 birds with a share of 35% pullus. Constant lack of rings reduced the ringing numbers of many common species like Gulls Larus spp., Tits Parus spp., Starling Sturnus vulgaris and Redpoll Carduelis flammea. During the breeding season we reached the highest number ever for 11 species with remarkably good results for Common Tern Sterna hirundo, Tawny Owl Strix aluco, Swallow Hirundo rustica, Whinchat Saxicola rubetra and Nuthatch Sitta europaea. For the first time we ringed pulli of Crossbill Loxia curvirostra and Parrot Crossbill Loxia pytyopsittacus.

Since 1982 mist netting has mainly been carried out at Blikshavn, Karmøy. This autumn we caught our first Subalpine Warbler Sylvia cantillans and achieved new all times high catches of Nuthatch Sitta europaea, Greenfinch Carduelis chloris and Siskin C. spinus. The Sylvia-warblers Sylvia spp., Willow Warbler Phylloscopus trochilus, Tree Pipit Anthus trivialis, Blackbird Turdus merula and Brambling Fringilla montifringilla increased in numbers from 1996, while decline was seen in Dunnock Prunella modularis, Chiffchaff Phylloscopus collybita and Redpoll Carduelis flammea.

A total of 54 recoveries were reported this year, of which 18 from foreign countries. Two Greenfinches C. chloris from Denmark, one from the Netherlands and a British ringed Garden Warbler Sylvia borin are the only foreign recaptures this year.

Karmøys første funn av rødstrupesanger ble merket på

Blikshavn 23/10 1997. Dette er seneste høstfunn av arten i Norge.

Krykkjekolonien rundt havnebassenget i Skudeneshavn er fortsatt i vekst og hadde

nok en vellykket hekkesesong.

1997 ble et kronår for spettmeisen med stor ungeproduksjon og

rekordhøye tall under høstfangsten.

8882 merkinger, 900 færre enn fjoråret, må betraktes som et bra resultat for Karmøy RG i et år med konstant knapphet på ringer. To nye arter ble lagt til merkelista, nemlig åkerrikse og rødstrupesanger. Sistnevnte ble fanget på Blikshavn 23.10, noe som er seineste funn av arten i Norge. Blåstrupe og rødtoppfuglekonge ble for første gang merket på Karmøy.

Ringmangelen gikk særlig utover ungemerkingen av sildemåke, gråmåke og stær. For å spare ringer ble andre kulls meisemerking og sandsvalefangsten i Etne ikke fulgt opp. Under høstfangsten måtte vi slutte å merke gråsisik og fuglekonge. Også en del løvsangere ble sluppet uten ring. Mangel på mannskap med tid til overs, førte til at vi dessverre måtte droppe fangst av havsvaler og vadere også denne høsten.

Våre viktigste takrørlokaliteter, Heiavatnet og Tjøsvollsvatnet, fikk reservatstatus i 1997. Fangst av fugler på overnattingsplasser ble dermed kraftig redusert, noe som viser igjen på tallene for låvesvale, linerle og tornirisk. Sivspurv, sivsanger og buskskvett endte også opp med uvanlig små merketall for høsten som følge av merkestopp i de nye reservatene.

Ti personer hadde merkelisens, men bare følgende sju var aktive: Oskar K. Bjørnstad, Hans Inge Hansen, Paul Åge Høines, Arnt Kvinnesland, Olav Lepsøe, Jarl A. Skrunes og Frank Steinkjellå. Til god hjelp i felten har vært Arnold Nornes (med båt!) og Tom Ole Vedøy (kasseprosjekt).

Ungemerkingen:

Det ble en lang sesong som begynte allerede i april da en nylig utfløyet unge av furukorsnebb fikk ring. Et låvesvalekull 3.9 satte sluttstrek for pullusmerkingen.. I alt ble 3046 unger fordelt på 58 arter merket mot 3796 og 64 arter året før. Dette utgjør 35% av totaltallet, noe som er 5% under fjoråret. Som vanlig ble det merket flest fugler på Karmøy og i nabokommunene Bokn og Haugesund (terner) samt Tysvær (kassearter).

Nye topptall ble nådd for i alt 11 arter med makrellterna i spissen: 337 unger fikk ring om foten. For første gang ble det merket unger av hagesanger, gransanger, gran- og furukorsnebb. En godbit som vil bli husket fra 1997 er jorduglekullet på 6, der alle fikk påsatt ring og levde opp. Rekordtall for ungemerkingen ble ellers nådd for kattugle, låvesvale, buskskvett, spettmeis og grønnfink.

Til tross for ringmangel ble det et godt merkeår for meiser med nest beste sesong for blåmeis og tredje beste notering for kjøttmeis og granmeis. Det høye tallet for svarthvit fluesnapper skyldes først og fremst utviding av kasseområdet til Ombo i Ryfylke. I de faste kassefeltene på Karmøy har fluesnapperen dårlige tider, og bare en eneste kasse var bebodd. For andre året på rad ble et kull munk merket, og tornsangeren oppnådde sin nest beste ungesesong sammen med linerla, steinskvetten, svarttrosten og tornirirken.

Til tross for et svært godt terneår klarte ikke rødnebbterna å komme opp på gamle høyder, men 133 ringmerkte unger er likevel tredje beste årsresultat. En sammenstilling av merketallene for rødnebb- og makrellterne for periodene 1982-89 og 1990-97, viser at predasjonstrykket som minken har stått for i lang tid, har gått hardest utover rødnebbterna. I første periode var prosentfordelingen mellom rødnebbterna og makrellterna 53/47, i siste periode er forholdet motsatt, med makrellterna i ledelsen.

Krykkjekolonien i Skudeneshavn er i fortsatt vekst, og til tross for at minken utraderte over halvparten av ungene på en av sjøhusveggene, fikk 32 unger påsatt ring, en oppgang på 9 fra året før. Det ble bare foretatt et reservatbesøk med måkemerking som formål. Turen gikk til Jarstein 6.7 og resultatet ble heller magert. Holmen var reneste slakthuset der måkene forsynte seg av hverandres unger. Særlig syntes kannibalismen å gå ut over sildemåkene. Bare en unge ble funnet i live og merket og bare et par andre hadde nådd flyvedyktig alder.

Over tid ser vi en tydelig nedgang i pullusmerking av vadere, noe som sikkert reflekterer en generell nedgang i hekkebestandene. Eneste lyspunkt denne gangen er 7 unger av storspove og 6 sandlunger som fikk ring. Det ble enda et fattig år for hubroen, ingen unger ble merket, mot 6 i fjor.

Trender i ungemerkingstallene

Årets kassemerking viser forsterking av trender som har vært i gang ei god stund. Et tilbakeblikk på pullusmerkingen siden slutten av 70-åra viser at blåmeisen går stødig framover fra femte til andre plass på lista over de åtte vanligste holrugerne. Det samme gjør spettmeisen som har avansert fra sjuende til femte plass. Kjøttmeisen ligger forbausende stabilt i toppen. Selv om trenden er svakt negativ, har den gjennom hele perioden (19 år) hatt en "markedsandel" på rundt 56%. Svartmeisen som har blitt forbigått av blåmeisen, er likevel i positiv utvikling og utgjør ca 10% av kasseartene. Granmeisen har hatt tydelig vekst de siste tre åra, men andelen varierer relativt lite over tid og ligger på 3-4% av kasserugerne. Toppmeisen har aldri klart å komme tilbake til de eventyrlige merketallene fra 70-åra. I perioden 1979-83 ble det f eks merket flere toppmeisunger enn blåmeisunger. Selv om det har skjedd en svak merkevekst av både voksne og unger de siste sesongene, er det bare løvmeis og vendehals som opererer med lågere merketall enn toppmeisen blant våre kasserugende småfugler.

Sammenholder vi barskogsmeisene viser det seg at svartmeisen fortsatt holder god avstand til sine to konkurrenter, granmeisen og toppmeisen, som opptrer svært likt med hensyn til valg av leveområder og hekkesteder. I løpet av åra 1979-97 har styrkeforholdet på 70/30 mellom de to artene blitt snudd i granmeisens favør.

Sammenliknet med landet for øvrig, synes den svarthvite fluesnapperen å stå relativt svakt bestandsmessig i de ytre strøkene av N-Rogaland hvor vi har våre kassefelt. Den kommer hos oss på ingen måte opp mot kjøttmeisen og utgjør knapt 13% av de ungemerkte holrugerne. Holdes fluesnapperen opp mot kjøttmeisen, viser det seg at svarthviten har gått jevnt nedover fra 29 til 21 prosent fra 1984 til 1997.

Siden Karmøy RG har drevet kontinuerlig ungemerking og nettfangst helt siden 1979, kan det være interessant å jevnføre tallene fra de to merkeprogrammene. En kjapp sjekk viser forbausende lite samsvar mellom de årlige resultatene fra unge- og voksenfuglmerkingen. De ulike resultatene kan neppe alene forklares med at merking og fangst har vært prisgitt tilfeldigheter. Buskskvetten kan tjene som eksempel. Av 245 unger merket i Karmøy-heiene er kun en unge siden kontrollert på en av de tre faste fangstlokalitetene som alle ligger bare 5-10 km fra det sentrale hekkeområdet for arten. Nettplassene ligger alle i biotoper som er egnet for buskskvett. Årets rekordhøye ungetall på 80 og rekordlave tall for nettfangst på 4, gir klart motstridende informasjon om artens bestandsforhold. Årets pullustall for låvesvale er også vanskelige å tolke. Hekkeresultatet var svært godt, og sommerens stabile høytrykksvær kan nok tilskrives en del av æren for dette. Likevel viser høstfangsten på Blikshavn nedgang sammenliknet med fjoråret.

Nettfangsten

Storparten av merkingen skjedde også i år på Blikshavn, og samme lokaliteten har nå vært i kontinuerlig bruk hver vår og høst siden 1982. Nettmerking foregikk ellers i Skudeneshavn, i Vik og på Heiå. Under vårtrekket var grønnfinken nok engang den tallrikestes arten, fulgt av grønnsisik og løvsanger.

1997 ble et kronår for spettmeisen med solid, ny årsrekord på 91. En egenkontroll i oktober og synbart trekk av flokker (!) viste at invasjonen gikk mot nord. Andre arter som viste mer

moderate invasjonstendenser i følge fangsttallene var flaggspett, fuglekonge, stjertmeis, granmeis, svartmeis, blåmeis og trekryper.

Grønnfinken setter stadig nye rekorder og ble årets tallrikeste art med 1444 merkinger. Grønnsisiken synes å følge i grønnfinkens spor og satte ny årsrekord under høstfangsten med 171 merkinger. Nye topptall for Blikshavn ble ellers nådd for gråtrost og tornirisk – trolig pga. bruk av lyd, noe som ikke har vært forsøkt for disse artene her tidligere.

Usedvanlig mange potensielle overvintreere blant troster og finkefugler valgte å trekke bort denne høsten, og nettsesongen ble derfor avsluttet 30.11.

Trender i høstfangstallene

Samtlige sylvia-arter viste framgang fra 1996 og vi må helt tilbake til 1988 for å finne høyere merketall for munk og hagesanger. Framgang fra fjoråret viste også løvsanger og trepiplerke. Trostene hadde også en god sesong sammen med bjørkefink og dompap. Blant arter som viste nedgang finner vi låvesvale, jernspurv, gransanger og gråsisik

Hvis vi deler åra 1982-97 i to like lange perioder og sammenholder tallene, får vi fram et hovedmønster der Afrika-trekkerne taper terreng i forhold til europeiske overvintreere. Blant de mange vinnerne i sistnevnte gruppe finner vi bl a gråsisik, grønnsisk, dompap, grønnfink, grankorsnebb, fuglekonge, gjerdsmett, spettmeis, svartmeis, blåmeis og stjertmeis. Noen få europeiske overvintreere har imidlertid ikke vært med på oppturen, nemlig sivspurv, stær og bergirisk

Etter de tre ekstremt feite åra 1986-88, fulgte 3-4 svært magre år for både Afrika-overvintreere og andre arter med bestandsbunn i 1990-92. Etter dette har mange begynt på en relativt jevn utvikling oppover. Likevel er det langt igjen, spesielt for Afrika-trekkerne, før de når opp på nivået fra 1986-88. Nevnte mønster avtegnes tydelig for alle de vanligste sylvia-artene, og en rekke andre følger noenlunde samme utvikling. Nevnes kan linerle, trepiplerke, låvesvale, løvsanger, gulsanger, bjørkefink, bokfink, måltrost og rødvingetrost.

I særdeleshet utmerker 1988 seg som toppåret høyt over alle andre for mange arter. Hele 12 arter hadde dette året mer enn 25% av totalmerkingen for alle 16 åra. Noen få langdistansetrekkerer har imidlertid større fangsttall i siste periode (1990-97) sammenliknet med den første (1982-89). Til disse hører møller, gransanger, bøksanger, sivsanger, gresshoppesanger, rørsanger og hauksanger. Blant langttrekkende arter som ikke har klart å få bestandskurven til å peke oppover igjen etter krakket først på 90-tallet finner vi vendehals, gråfluesnapper, svart hvit fluesnapper og buskskvett.

Gjenfunn og kontroller

Med unntak av norske fremmedkontroller, mottok vi i løpet av 1997 færre gjenfunn fra Stavanger Museum enn hva som har vært normalt de siste åra. Utskrevne funn fordeler seg som følger: 4 lokale, 11 innenlandske, 18 utenlandske og 21 fremmedkontroller. Vi kontrollerte hele 34 fremmede fugler med norsk ring i 1997, samt 4 utenlandske, hvorav en britisk merket hagesanger, 2 danske og 1 hollandsk grønnfink. De eldste fuglene av 118 egenkontroller i 1997 var en 1k løvsanger fra 1992 og en 2k+M grønnfink fra samme år.

Av mottatte gjenfunn i 1997 ble vi ekstra begeistra for følgende:

- Enkeltbekkasin merket ved Heiavatnet 30.4.95, ble funnet Spania 30.1.97
- Fiskemåke-unge fra Syre vingskadet ved Manchester 23.1.97, etter hele 15 år og 6 mnd
- Grønnfink fra Blikshavn til Mandal på bare 5 dager
- Grønnsisik fra Skudeneshavn 15.9.96 var i Belgia bare 11 dager seinere
- Første rørsangerfunn kom også fra Belgia, 15 dager etter merking i Tjøsvollsvatnet
- Tre stærunger fra Bygnes/Eide alle kontrollerte på samme overvintringssted i Skottland
- Svarttrost fra Blikshavn 26.11.96 var i Finland 19.4.97